

بەش: زمانی کوردی

کۆلیژ: پەرۆهردە / شەقلاوہ

زانکۆ: سەلاحەددین

بابەت: واتاسازی

پێیەری کۆرس - قۆناغی چوارەم
کۆرسی یەکەم

ناوی مامۆستا: د. هیوا أحمد عصفاف

پلە ی زانستی: پروفیسۆری یاریدەدەر

سالی خویندن: 2023 - 2024

پێبهری كۆرس
Course Book

1. ناوی كۆرس	واتاسازی
2. ناوی مامۆستای بهرپرس	ههوا أحمد عساف
3. بهش / كۆلیژ	بهشی زمانی كوردی، كۆلیژی پهروهردە / شه قلاوه
4. په یوهندی	ئیمیل: Hewa.assaf@su.edu.krd
5. یهكهی خویندن (به سعات) له ههفتهیهك	3 كازیر تیوری
6. ژمارهی كارکردن	پۆژانی شه ممه، دوو شه ممه، چوار شه ممه
7. كۆدی كۆرس	
8. پرۆفایلی مامۆستا	<p>- بهكالۆریۆس له زمان و ئهدهبی كوردی له زانكۆی سه لاهه دین 2006-2005</p> <p>- ماستەر له زمانی كوردی له زانكۆی سه لاهه دین 2009</p> <p>- گۆرپینی ناو نیشان له (مامۆستای یاریده دەر) هوه بۆ (مامۆستا) له 2012</p> <p>- دكتورا له زمانی كوردی (پراگماتیک) 2022</p> <p>وهرگرتنی ناسناوی (پرۆیسۆری یارده دەر) - 2023</p> <p>- نووسین و بلاوکردنه ی چه ن دین لیکۆلینه وهی ئه كادیمی.</p>
9. وشه سه ره كیه كان	چه مکی و اتا، یه كه و اتاییه كان، و اتای وه سفی، و اتای نا وه سفی، سیمانتیک، په یوه ن دییه و اتاییه كان.
10. ناوه روکی گشتی كۆرس:	پیناسه ی بابه ت: واتاسازی، لقیکی زمانه وانیه و بایه خ به دیوی نا وه وهی زمان (ناوه روک) ده دات. له و اتا و مه به ست و به کاره ی تانی كه ره سه ته زمانیه كان

دەكۆلېتەو. كار له سەر پەيوەندىيى نىوان فۆرم و ناوهرۆكى زمان و دەروبهەر دەكات. باس له چىيەتى واتا و جۆرهكانى و لىكدانەوہى واتا و پەيوەندىيە و اتاييەكان و ... دەكات.

گرنگى بابەت: واتاسازى جگە لەوہى لقيكى گرنگى زمانەوانىيە، پەيوەندىيە بەھىزى لەگەل چەندىن زانستى ترى وەك فەلسەفە، لۆژىك، كۆمەلناسى، دەروونناسى، پەوانىيىزى ... ھتد ھەيە. واتا پۆللىكى سەرەكى و گرنگ دەبىيىت لە ھەموو ئاستەكانى شىكردنەوہى زماندا، ھەر لە دەستىشانكردى فۆنيمەوہ تا شىكردنەوہى پستە و دەق، بۆيە تەنيا لە پرىگەى شىكردنەوہ و تىگەيشتنى و اتاوہ دەتوانرىت لە سروشت و ماھىيەتى زمان بگەين. لىكۆلینەوہش لە زمان بى واتا كاريكى قورس و بى ئەنجامە.

11. ئامانجەكانى كۆرس

ئامانجى بابەت: ئامانج لە خویندىنى ئەم بابەتە ئەوہىە:

1- قوتابى دواى تەواوبوونى كۆرسەكە زانىارىيەكى گشتىي لەبارەى زانستەكەوہ ھەبىت. ھەروہا خاوەنى تىروانىن و خویندىنەوہىەكى ورد بىت بۆ زمان و كەرەستە و ياساكانى بەگشتى و ئاستى واتاسازى بەتاييەتى .

2- كۆرسەكە ھەوللىكە بۆ ناساندنى واتا و بابەتى واتاسازى و دەرختى پەيوەندىيە ئەم زانستە بە زانستەكانى ترەوہ. ھەروہا بۆ شارەزابوون بە ميژوو و بنەماى زانستەكە، لەگەل زانىنى چىيەتى و جۆر و ئاستەكانى واتا. ئامانجمان ئەوہىە، دواى كۆرسە قوتابى ئاشناى زانستەكە و بابەتە پەيوەندىدارەكانى بەم زانستە بووىت. ھەروہا بىركردنەوہى بەگشتى و خویندىنەوہ و تىگەيشتنى بۆ زمان بەتاييەتى قولتر و فراوانترىت، چونكە بابەتەكە بەگشتى بىر دەدوئىت (مخاتەبەى بىر دەكات) و دەيجولئىت.

3- قوتابى بىتە خاوەن كۆمەللىك بنەماى زانستى لەم بوارەدا تاكو بەھۆيەوہ بتوانىت لىكۆلینەوہ لە بوارەكەدا بكات و پەرە بە بوارەكە و تواناكانى لەو بوارەدا بدات.

12. ئەرکەكانى قوتابى

بەگشتى پىويستە قوتابى پابەندى ئەم خالانە بىت:

<p>1- ئامادەبوونى بەردەوام لە پۆلدا.   2- سەرنجدان و بەشداریکردن لە وانەکاندا.   3- ئامادەبوون لە ھەموو تاقیکردنەوہکاندا.   4- خۆپەندەوہى بەشیک لەو سەرچاوانەى بۆ ئەم بابەتە دیاریکراون.   5- نووسینی راپۆرت یان پێشکەشکردنی سیمینار لە چوارچێوہى بابەتەکاندا بە مەبەستی بەھیزبوون لە بابەتەکان. بەتایبەتی ئەو قوتابییانەى لە تاقیکردنەوہکان نمرەى خراپ بەدەستدەھێنن.</p>
<p>13. ڕیگەى وانەوتنەوہ   - سەبارەت بە ڕیگەى وانە وتنەوہ، ئەم بابەتە پێویستی بە بەکارھێنانى ڕیگەى (وانەبیژى+پرسیار و وەلام+گفتوگۆ+ ئیستقرائى، ئیستنتاجى) ھەیە.   - لە کەرەستە و ھۆیەکانى فێرکردن، وانەکە پێویستی بە (تەختە و ماجیک، داتاشۆ) ھەیە.</p>
<p>14. سیستەمى ھەلسەنگاندن   - لە ماوہى کۆرسەکاندا (2-3) تاقیکردنەوہ دەکریت بە نووسین ھەر تاقیکردنەوہیەک لە سەر (20) نمرە دەبێت و دواتر تیکرا لە سەر (40) دەرەھینریت و وەکو نمرەى کۆشش دادەنریت.   - ئەو قوتابییانەى راپۆرت یان سیمینار پێشکەش دەکەن، نمرەى زیادەیان بۆ دەخریتە سەر نمرەى کۆشش.</p>
<p>15. دەرئەنجامەکانى فێربوون   بابەتەکە چەند ئامانجیک دەپێکێ: یەکەم: ئامانجى گشتى: قوتابى زانیاری پەیدا دەکات لەسەر بابەتەکە و دەبێت بە خاوەنى زانیاری و لێھاتووویەک سەبارەت بە زمان و ئامادەبوون بۆ کارى مامۆستایى.   دووہم: ئامانجى تایبەتى: أ- ئامانجى مەعریفى: قوتابى ئاشنا دەبێت بە بەشە بابەتەکانى واتا، پەيوەندى نیوان ناو و ناولینراو، جۆرەکانى واتا، لاقەکانى واتاسازى ...   ب- ئامانجى وێژدانى: قوتابى لایەنگرى و خۆشەویستى بۆ وانەکە بە گشتى و بەشە وانەکان پەیدا دەکات و زەوق و سەلیقەى ئەوہى دەبێت کاتیان بۆ تەرخان بکات و خۆى پێیانەوہ خەریک بکات.   ت- ئامانجى رەفتارى: قوتابى دەتوانیت لە کاتى پێویست و لە کاتى بوون بە مامۆستا یان وانەوتنەوہدا سوود لە زانیارییەکانى وەرگریت و بەکاریانبھێنیت.</p>
<p>16. لیستی سەرچاوە   * سەرچاوە بنەرەتیەکان: 1- واتاسازى، عەبدولواھید موشیر دزەبى، ھەولێر، 2009.   2- واتاسازى وشە و پرستە، عەبدولواھید موشیر دزەبى، ھەولێر، 2010.</p>

- 3- زانستی پراگماتیک، عەبدولواحید موشیر دزەیی، هەولێر، 2016.
  - 4- واتاسازی، تالب حوسین عەلی، هەولێر، 2011.
  - 5- ڕەهەندی دەروونی لە بواری ڕاگەیاندا، عەبدولواحید موشیر دزەیی، هەولێر، 2006.
  - 6- واتاسازی، و.یوسف شریف سعید، هەولێر، 2006.
- بە زمانی عەرەبی:
- 7- علم الدلالة، أحمد مختار عمر، الكويت، 1982.
  - 8- علم الدلالة، جون لاینز، ت.مجید الماشطة، البصرة، 1980.
- ♣ سەرچاوەی سوودبەخش:
- 9- هاودەنگ لە زمانی کوردید، فتاح مامە علی، نامەى ماستەر، ز.سەلاحەدین، 1989.
  - 10- بواری واتاییەکان، هۆگر محمود فرج، نامەى ماستەر، ز.سەلاحەدین، 1993.
  - 11- هەندی لایەنی پەییوەندی نیوان ڕستە و واتا، تالب حوسین علی، نامەى دکتۆرا، ز.سەلاحەدین، 1998.
  - 12- دژواتا د زمانی کوردیدا، هدی عبدالقادر قاسم، نامەى ماستەر، ز.دەهۆک، 2008.
  - 13- هاوپیژی و فرەواتایی لە گیرەکدا، سەباح ڕەشید قادر، نامەى ماستەر، ز.سەلاحەدین، 2000.
  - 14- گۆرانی واتای وشە لە زمانی کوردیدا، عبدالله عزیز محمد، نامەى ماستەر، ز.سەلاحەدین، 1990.
  - 15- دلالة الالفاظ، ابراهيم انيس، القاهرة، 1976.
  - 16- اللغة و المعنى و السياق، جون لاینز، ت.عباس صادق الوهاب، بغداد، 1987.

17. بابەتەکان	ناوی
	مامۆستا
	ی
	وانەپیژ

هيوأ	ئامانچ	هفته	ناوى بابەت
أحمد عصاف.. هفتانه 3 كاژير	كردنه وهى دهروازه يهك بۆ چوونه ناو بابەتەكانى وانەكە. ناساندنى زانستى واتاسازى. - ديارىكردنى پۆلى واتا له زماندا	هفتهى يهكەم	ناساندنى بابەتەكە و پروونكردنه وهى كۆرسبوک زمان و واتا
	- ناساندنى چيپهتى واتا. - ناساندنى يهكە واتاييهكان.	هفتهى دووهم	چەمک و پیناسەى واتا يهكە واتاييهكان
	- ئاگاداربوونى قوتابى له بۆچوونه جياوازهكانى لينكدانه وهى واتا.	هفتهى سينيەم	بۆچوونهكانى لينكدانه وهى واتا: 1- بۆچوونى ناوليتان 2- بۆچوونى هۆشهكى 3- بۆچوونى پهوشتى 4- بۆچوونى مۆر- كواین
			5- بۆچوونهكانى تر
	- بهبیرهيئاوهى بابەتەكانى پيشوو. - هەلسەنگاندنى ئاستى تيگەيشتنى قوتابى.	هفتهى چوارەم	- پيداچوونه وه - تاقىكردنه وه
	- ناساندنى جۆره جياوازهكانى واتا.	هفتهى پينجەم	جۆرهكانى واتا: 1- واتاى وهسفى 2- واتاى ناوهسفى جۆرهكانى واتاى ناوهسفى
	- سۆراخکردن له وهى واتا	هفتهى شهشەم	- پيوانهى واتا

	<p>و اتا ده پيوريټ يا خود نا.</p> <p>- قوتابي له وه تيگات، كه و اتا نه گور نييه و به رده واو له گوراندايه.</p>		- گوراني و اتا
	<p>- شاره زابوون له و اتاسازي وشه و جيا كرده وه ي فره و اتا و هاوييژي</p>	هفته ي حه و ته م	<p>و اتاسازي وشه:</p> <p>أ- ليكواتايي:</p> <p>1- فره و اتا</p> <p>2- هاوييژي</p> <p>ب- په يوه ندييه و اتاييه كان:</p> <p>1- په يوه نديي ستووني:</p> <p>- هاو و اتا</p>
	<p>- دياري كرده جوري په يوه نديي و اتايي نيوان وشه كان و جيا كرده وه يان.</p>	هفته ي هه شته م	<p>- داپوشين</p> <p>- گرته وه</p> <p>- به ش له گشت</p> <p>- جياوازي</p> <p>- دژ و اتا</p>
		هفته ي نويه م	<p>2 - په يوه نديي ئاسويي:</p> <p>- هاو رپييه تي</p> <p>- هه لبرار دن</p>
	<p>- به بير هينا وه ي باب ته كاني پيشوو.</p> <p>- هه لسه نگاندي ئاستي تيگه ي شتني قوتابي.</p>		<p>- پيدا چوونه وه</p> <p>- تا قير كرده وه</p>
	<p>- به ستنه وه ي رسته به و اتا وه.</p>	هفته ي ده يه م	و اتاسازي رسته
	<p>- پيوان ي و اتاي رسته به لوجيك</p>		لوجيك و و اتاي رسته
	18. باب ته ي پراكتيك (نه گه ر هه بيت): نييه		

	<p>19. تاقکردنه وهکان پ: واتای وهسفی و ناوهسفی هه ریهک له مانه بنوسه و جووری واتای ناوهسفی بنوسه: (جوولهکه، ئه نفال، سوپای سوریای ئازاد، عه مر دریژی) پ: جیاوازی چیه له نیوان (تهسکبونی واتا، نزمبونه وهی واتا)؟ نمونه بهینه وه</p>
	<p>20. تیبینی تر: بههوی ئه وهی قوناغی چواره م مانگیگ راهینانیه، چوار ههفته که متر دهخوینن له قوناغهکانی تر.</p>
	<p>21. پیداجوونه وهی هاوهل</p>